

رویدادها و یادمان‌های تاریخی تهران

جلد دوم

از دارالخلافة ناصری تا پیروزی مشروطه

به کوشش

دکتر ناصر تکمیل همایون

انسیه راعی، جواد سخا، مینا شهسوارانی، طباطبایی، نیلوفر کسری،

محمد مظاهر، جمشید نوروزی

تکمیل همایون، ناصر، ۱۳۱۵ -
رویدادها و یادمان‌های تاریخی تهران / به کوشش ناصر تکمیل همایون. - تهران: دفتر
پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۹۴.
ج.: مصور. - (فرهنگ و تاریخ؛ ۴)

ISBN: 978-964-379-244-2

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه.

مندرجات: ج ۱. از آغاز تا بنای دارالخلافت ناصری؛ ج ۲. از دارالخلافت ناصری تا پیروزی
مشروطه.
۱. تهران - تاریخ. ۲. تهران - اوضاع اجتماعی. الف. عنوان ب. دفتر پژوهشهای فرهنگی.

۹۵۵/۱۲۲

۱۳۹۴ ت ۸ هـ / ۲۰۷۹ DSR

۲۵۰۳۰۸۴

کتابخانه ملی ایران

ISBN: 978-964-379-244-2

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۹-۲۴۴-۲

● رویدادها و یادمان‌های تاریخی تهران

● دکتر ناصر تکمیل همایون و

انسیه راغی، جواد سخا، مینا شهنسوارانی، طباطبایی، نیلوفر کسری،

محمد مظاهر، جمشید نوروزی

● ویراستاران: انسیه (مسروره) راغی، سیامک افشار، اصغر شوهانی

● طراح جلد: فریده داورزنی ● صفحه‌آرا: لیلیا سعادت

● نمونه‌خوانان: زهرا جوادی‌پور و آزاده حسنین

● شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه ● چاپ اول: ۱۳۹۴

همه حقوق محفوظ است. هرگونه تقلید و استفاده از این اثر به هر شکل بدون اجازه کتبی
دفتر پژوهشهای فرهنگی ممنوع است.

دفتر پژوهشهای فرهنگی

مراکز اصلی پخش و فروش:

● دفتر و فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان کریم‌خان زند، خیابان ایرانشهر شمالی، کوچه باقری قصرالدشتی،
شماره ۵.

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۴۶۹۱

کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۹۱۳

دورنگار: ۸۸۳۰۲۴۸۵

تلفن: ۸۸۳۱۵۲۳۷، ۸۸۲۱۳۶۴

تلفن‌های فروش: ۰۹۳۵۲۴۷۹۸۴۷، ۸۸۸۴۹۴۶۱

پست الکترونیک: lahze1386@gmail.com

فروش الکترونیک: www.lahzeh-ketab.com

● پخش مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، نیش خیابان شهید وحید نظری، شماره ۲۵۵.

دورنگار: ۶۶۹۵۰۱۴۶

تلفن: ۰۹۱۲۲۱۷۷۶۴۷، ۶۶۴۱۷۵۳۲

فهرست مطالب

۹	درآمد
۱۱	بنای دارالخلافه ناصری / ناصر تکمیل همایون
۱۷	ایجاد مدرسه و مسجد سپهسالار / ناصر تکمیل همایون
۲۱	پدید آمدن نخستین کارخانه های جدید / جمشید نوروزی
۲۷	چگونگی حرمخانه ناصری / نیلوفر کسری
۳۵	داستان چنار عباسعلی / جمشید نوروزی
۳۹	ایجاد ضرابخانه / جمشید نوروزی
۴۵	پایگیری هنر عکاسی / جمشید نوروزی
۴۹	تأسیس چاپخانه / جمشید نوروزی
۵۳	آتش بازی / جمشید نوروزی
۵۷	برپایی واگون اسبی / محمد مظاهر
۶۳	روشنایی تهران / انسیه راعی
۶۹	راه اندازی ماشین دودی / محمد مظاهر
۷۵	نقاره خانه دارالخلافه ناصری / انسیه راعی
۷۹	قزاقخانه دارالخلافه ناصری / ناصر تکمیل همایون
۸۳	نخستین مجسمه / مینا شهسوارانی
۸۵	میدان مشق و مراسم نظامی / ناصر تکمیل همایون

۸۹	بنای شمس‌العماره/ انسیه راعی
۹۳	نخستین باغ وحش در تهران/ انسیه راعی
۹۹	اوضاع حمام‌ها/ ناصر تکمیل همایون
۱۰۵	نخستین مریضخانه دولتی/ انسیه راعی
۱۰۹	کهن‌ترین و معتبرترین آب‌انبار/ انسیه راعی
۱۱۵	چشمه علی/ ناصر تکمیل همایون
۱۱۹	مدرسه مجمع‌الصنایع/ جمشید نوروزی
۱۲۳	نخستین خط تلگراف در تهران/ انسیه راعی
۱۲۷	پست و چاپار در دارالخلافه ناصری/ انسیه راعی
۱۳۱	تأسیس نخستین کتابخانه عمومی/ طباطبایی
۱۳۵	لوطی‌های تهران/ مینا شهسوارانی، جواد سخا
۱۳۹	زورخانه و پهلوانی/ جمشید نوروزی
۱۴۹	سفرهای اهالی تهران به اطراف/ محمد مظاهر
۱۵۵	تشییع جنازه حاج ملاعلی کنی/ جواد سخا
۱۵۹	اخراج سید جمال‌الدین از تهران/ جواد سخا
۱۶۳	جنبش تحریم تنباکو/ ناصر تکمیل همایون
۱۶۷	سلام‌های رسمی دربار/ محمد مظاهر
۱۷۱	میهمانی در سفارتخانه‌های خارجی/ محمد مظاهر
۱۷۵	معرکه گیری/ جمشید نوروزی
۱۷۹	کوچه آشتی‌کنان/ جمشید نوروزی
۱۸۳	محله یهودیان/ ناصر تکمیل همایون
۱۸۹	نخستین کلیساهای ارامنه/ ناصر تکمیل همایون
۱۹۵	کشته شدن ناصرالدین‌شاه/ ناصر تکمیل همایون
۱۹۹	جلوس مظفری در دارالخلافه/ ناصر تکمیل همایون
۲۰۳	تشییع جنازه ناصرالدین‌شاه/ ناصر تکمیل همایون
۲۰۷	اعدام میرزا رضا کرمانی/ ناصر تکمیل همایون

۲۱۳	حاج شیخ هادی نجم آبادی / ناصر تکمیل همایون
۲۱۷	تأسیس مدارس میسیونرهای خارجی / ناصر تکمیل همایون
۲۲۳	مکتب خانه های تهران / ناصر تکمیل همایون
۲۲۷	تشکیل انجمن معارف / ناصر تکمیل همایون
۲۳۱	تأسیس مدرسه رشديه / ناصر تکمیل همایون
۲۳۵	ایجاد مدرسه علوم سیاسی / ناصر تکمیل همایون
۲۳۹	تخریب گورستان مسلمانان و تأسیس بانک استقراضی روس / جواد سخا
۲۴۳	انقلاب مشروطه در تهران / ناصر تکمیل همایون
۲۴۹	مآخذ

نشانه ها

ش. شماره

ص. صفحه و صفحات (در صورت چند جلد بودن کتاب، ۲/۳۶ - جلد ۲ صفحه ۳۶)

ق. قمری - هجری قمری

ق.م. قبل از میلاد

م. میلادی

هجری - قمری. (سالهای شمسی و خورشیدی جداگانه آمده است)

«...» نقل قول - مفهوم مشخص - عنوان مقالات

(...) توضیح مطلب بیش تر - عنوان های کتاب شناختی

[...] جمله روشنگرانه از مؤلف در درون نقل قول

بی.تا. نامشخص بودن تاریخ نشر

بی.جا. نامشخص بودن جای نشر

درآمد

انتشار کتاب‌های متعدد درباره تهران از سوی دفتر پژوهشهای فرهنگی، و استقبال عامه علاقه‌مندان خاصه جوانان جويا از نخستين جلد رویدادها و یادمان‌های تاریخی تهران افزون بر ایجاد شوق در تشکیل واحد تهران‌پژوهی در دفتر، نگارنده را بر آن داشت تا با همه سختی‌ها و نگرانی‌ها و مشکلات نشر که همگان بر آن آگاهند، ادامه چاپ سلسله مقاله‌های رویدادها و یادمان‌های تاریخی تهران را وجهه همت قرار دهد. نویسنده علاوه بر بازبینی مقالات و حک و اصلاح مجدد برخی از آنها، در این جلد — که پنجاه گفتار را در بر گرفته — بیست گفتار را خود تهیه و تألیف کرده و دیگر گفتارها توسط پژوهشگران گروه فرهنگ و تاریخ دفتر پژوهشهای فرهنگی و دوستان همگام تألیف شده است.

نگارنده تمام گفتارها را با دقت و نقادانه بررسی کرده است و همکاران گرامی نیز در ترتیب و تدوین آن کوشیده‌اند. سرکار خانم انسیه (مسروره) راعی که در انتشار جلد اول تلاش فراوان داشتند، اینک از راه دور مددکار و مشوق چاپ این کتاب هستند و نیز سرکار خانم مینا شهنسوارانی به تدوین نهایی کتاب کمک فراوان کرده است. آقای اصغر شوهانی متن ویرایش‌شده خانم راعی و آقای سیامک افشار را دوباره بررسی کرده و خانم‌ها زهرا جوادی‌پور و آزاده حسنین زیر نظر خانم‌ها مهناز خسروی و نرگس مرآت نمونه‌خوانی و ویرایش نهایی کار را انجام داده‌اند و این همه به کوشش خانم لیلا سعادت صفحه‌آرایی شده است.

مدیر محترم دفتر پژوهشهای فرهنگی، محمدحسن خوشنویس، نیز با نظارت کامل و تشویق و ترغیب همه دوستان همواره با برطرف کردن نقایص و کمبودها شرایط پژوهش و نشر این سلسله کتاب‌ها و دیگر پژوهش‌های فرهنگی را فراهم آورده‌اند.

دکتر ناصر تکمیل همایون

۱۴ مرداد ماه ۱۳۹۳